

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK SINIF İÇİ ETKİNLİK ÖLÇEĞİ: GÜVENİRLİK VE GEÇERLİLİK ÇALIŞMASI*

Hüdaverdi BİRCAN**

Sait BARDAKÇI***

Alınış Tarihi: 07 Haziran 2016

Kabul Tarihi: 18 Ocak 2017

Öz: Bu çalışmanın temel amacı ilköğretim öğrencilerinin sınıf içindeki etkinliklere katılım düzeylerini ölçmek amacı ile bir ölçme aracı geliştirmek, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmaktır.

Araştırma kapsamında "İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Sınıf İçi Etkinlik Ölçeği" 'ne ilişkin madde analizi türlerinden korelasyona dayalı madde analizi ve t testine dayalı madde analizi uygulanmış, ölçeğin test-tekrar-test güvenilirliğine ilişkin Pearson Korelasyon katsayısı hesaplanmış, faktör analizi yapılarak ölçeğin yapı geçerliği ortaya konulmuş ve ölçeğin iç tutarlılığının göstergesi olan Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin yapılan faktör analizi sonucunda toplam varyansın %60,6 'sını temsil eden 9 faktör elde edilmiş ve faktörlere ait maddelerin madde-toplam korelasyonlarının 0.45-0.79 arasında değer aldığı görülmüştür. 31 maddelik ölçeğe ilişkin yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ise Cronbach Alpha katsayısı 0.91 olarak bulunmuştur.

Sonuç olarak, elde edilen bu bulgulara göre, "İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Sınıf İçi Etkinlik Ölçeği" 'nin alanında kullanılabilir ve güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf İçi Etkinlik Ölçeği, Güvenirlik, Geçerlilik.

CLASSROOM PARTICIPATION SCALE FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS, DEVELOPMENT, RELIABILITY AND VALIDITY

Abstract: The basic aim of this study is to develop a scale with the aim of determining the participation level of the primary school students to the classroom activities, and to make their reliability and validity studies.

With the content of the study, item analysis based on t-test and items analysis based on the correlation related to "Classroom Participation Scale for Primary School Students" have been carried out and Pearson correlation coefficient concerning test- retest reliability of the scale has been evaluated and construct validity has been revealed by means of factor analysis and Cronbach Alpha coefficient that shows the internal consistency of the scale. As a result of the factor analysis carried out concerning the validity of the scale 9 factors which constitutes 60,6 % of the total variance have been acquired and it has been seen item-total correlations have a value between 0.45 and 0.79. As a result of the reliability analysis regarding the scale with 31 items, Cronbach Alpha coefficient was evaluated to be 0.91.

* Bu çalışma Doç. Dr. Hüdaverdi Bircan'ın danışmanlığında hazırlanmış olan "İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Sınıf İçi Etkinlik Ölçeği Geliştirilmesi, Güvenirlik ve Geçerlilik Çalışması: Sivas İli Uygulaması" başlıklı yüksek lisans tezinden uyarlanmıştır.

** Doç. Dr. Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

*** Arş. Gör. Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

In accordance with the data acquired, it can be said that "Classroom Participation Scale for Primary School Students" is a reliable and valid scale which can be used in its field.

Keywords: Classroom Participation Scale, Reliability, Validity.

I. Giriş

Hiç şüphesiz ki, bir sınıf öğretmeni için öğrencilerin sınıfta ne derece aktif ve etkin olduğunu tespit edebilmek çok önemli bir durum arz etmektedir. Bu noktada, ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri, öğrencilerin ne kadar aktif ya da etkin olduklarını değerlendirirken hangi ölçütlere göre hareket etmektedirler? Çocukların sahip oldukları hangi özelliklere ya da sınıf içinde göstermiş oldukları hangi davranışlara göre; onların etkin ya da etkin olmadıkları hakkında bir yargıya varmaktadırlar? Sorularının cevabına ihtiyaç duyulmaktadır (Başal, 2001:49). Bu sorulara verilecek olan cevaplar öğretim faaliyetinin temel amaçlarından biri olan öğrencilerin sınıf içi etkinliklere katılımının ne ölçüde sağlanabildiğini belirleme ve öğrencilerin seviyesini kestirebilme açısından oldukça önemlidir. Bu anlamda bu sorulara cevap bulmaya yardımcı olacak bir ölçme aracının literatüre kazandırılmasının önem arz ettiği düşünülmüştür.

Öğretme-öğrenme süreçlerinin etkililiğini ve verimliliğini artırmada önemli bir yere sahip olan derse katılım davranışlarının öğrenciye kazandırılabilmesi için, derse katılımı etkileyen faktörlerin bilinerek, öğretim sürecinin, öğrencinin derse etkin katılımını özendirip destekleyecek bir biçimde planlanması ve ona göre yürütülmesi gerekmektedir. Öğrencinin derse ve sınıf içi etkinliklere katılımını etkileyen çeşitli etkenler bulunmaktadır. Bunların başlıcaları: öğrenci özellikleri, öğrenme-öğretme ortamının özellikleri ve öğretim hizmeti olarak gruplandırılabilir (Erişti, 1998:11).

Öğrenme faaliyetinin gerçekleşebilmesi ve öğrencinin etkinliklere katılabilmesi için öğrencinin o davranışı kazanabilmek için gerekli olan bilişsel ve duyuşsal yeterliliklere sahip olması gerekmektedir. Bilişsel giriş davranışları, öğrenilecek olan bilgi ya da kazanılacak olan davranış için gerekli olan ön öğrenmelerin tümüne denmektedir. Duyuşsal giriş özellikleri ise öğrencilerin öğrenme işlemini gerçekleştirmek için gösterecekleri çabanın kaynağı olan ilgi, tutum ve başarıya olan inançlarından oluşan özellikler bütünüdür (Demirel, 1997:242-243).

Ayrıca öğrencinin özel ve genel yetenekleri, öğrencinin yavaş ya da hızlı öğrenme kabiliyetinin olması, aç ya da hasta olması, psikolojik olarak rahat olup olmaması da öğrencinin derse katılımını etkileyen faktörlerden bazılarıdır (Atik, 2010:69).

Öğrencilerin sınıf içi etkinliklere katılımlarını etkileyen bir başka etmen de Öğretme-öğrenme ortamı ve öğeleridir. Öğretme-öğrenme sürecinin başlıca öğeleri, öğretmen, eğitim araçları, öğretim yöntem ve teknikleri ve sınıf içi iletişim olarak sıralanabilir (Erişti, 1998:16).

Öğretmenin otoriter, sert, bilgisiz, sabırsız olması öğrencinin derse katılımını olumsuz yönde etkilerken, bilgili, hoşgörülü, yol gösterici, anlayışlı gibi özelliklere sahip oluşu da öğrencinin derse katılımını olumlu yönde etkileyebilir. Öğrenme-öğretme ortamında kullanılmakta olan ipucu, dönüt, düzeltme, sorulan sorular ve bunların öğrencilere dağılımı, kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri, güdüleme, dikkat çekme, gözden geçirme, özet ve geçişlerde, kapanışta yapılan etkinlikler de öğrenci katılımını etkilemektedir. Ayrıca sınıfın düzeni, aydınlanma durumu, temizliği, sınıftaki öğrenci sayısı, sınıfın sıcak veya soğuk oluşu gibi özellikler de öğrencinin derse katılımını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilir (Sönmez, 2001:135).

Nitelikli bir öğrenmenin oluşmasını sağlamak ve amaçlanan davranışları öğrenciye kazandırabilmek amacıyla kullanılan eğitim araçlarının öğretim-öğrenme sürecinde işe koşulması, öğrencilerin çeşitli bilişsel ve devimsel becerilerini yoğun olarak kullanmalarını gerektirir. Bu ise öğrencilerin öğretim-öğrenme sürecine daha etkin olarak katılımlarına olanak sağlar. Öğrenme süreci boyunca öğrenci ne kadar fazla duyu organını kullanarak sürece katılırsa o derece fazla etkin olacak ve öğrenme de etkili ve kalıcı olacaktır (Erişti, 1998:24).

Öğretim hizmeti, dört temel öğeden oluşmaktadır. Bunlar, ipucu, katılım, pekiştirme ve dönüt-düzeltilmedir. Katılım, bu öğelerden birisi olmasına rağmen diğer üç öğeden önemli derecede etkilenmektedir. Diğer bir ifadeyle, derse katılım davranışlarının gösterilmesinde öğretim hizmetinin öteki öğelerinin önemli düzeyde etkileri vardır. Öğretim hizmetinin öğeleri etkili bir biçimde sunulduğunda, öğrenciler ders zamanının büyük bir bölümünü derse etkin katılım ile geçirmektedirler (Özçelik, 1992:124-125).

Öğrencinin derse etkin katılımını sağlamak için öğretim etkinliklerinin öğrenci özelliklerine uygun, ilgi ve dikkat çekici, öğrencinin sahip olduğu ön öğrenmeler ile yeni öğrenecekleri arasında ilişki kurmasını sağlayan, doğru davranışını pekiştirici, yanlış davranışlarını düzelterek nitelikte olması gerekmektedir (Erişti, 1998:28).

II. Literatür Özeti

Nimsi (2006), yaptığı araştırmada ilköğretim ikinci sınıf öğrencilerinin ana-baba tutumları ile okul başarılarını ve sınıf içi etkinlik düzeylerini karşılaştırmış ve öğrencilerin ana-baba tutumlarının öğrencinin okul başarısı ve sınıf içi etkinlik düzeyi üzerinde doğrudan ya da dolaylı olarak etkisi olduğu sonucuna varmıştır. Bu çalışmada veri toplama aşamasında Başal (2001) tarafından geliştirilen "Çocuklar İçin Sınıf İçi Etkinlik Düzeyi Ölçeği" kullanılmıştır.

Künkül (2008) tarafından yapılan çalışmada ise öğrencilerin sınıf içi etkinliklere katılım düzeyleri ile algıladıkları sınıf atmosferi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Başal (2001) tarafından geliştirilen "Çocuklar İçin Sınıf İçi Etkinlik Düzeyi Ölçeği"

ve Şendur (1999) tarafından geliştirilen “Sınıf Atmosferi Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin sınıf içi etkinlik düzeyleri ile algıladıkları sınıf atmosferi arasında düşük düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Atik (2010) ise yaptığı çalışmada ilköğretim fen ve teknoloji dersinde çoklu zeka kuramına dayalı öğretim kullanımının, öğrencilerin derse yönelik tutumlarına ve sınıf içi etkinliklere katılım algısına etkisi olup olmadığını incelemiş ve sonuç olarak çoklu zeka kuramına dayalı öğretimin öğrencilerin sınıf içi etkinliklere katılımlarına ilişkin algılarının olumlu yönde değişmesini sağladığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada da daha önceki çalışmalarda olduğu gibi öğrencilerin sınıf içi etkinliklere katılım düzeylerini ölçmek amacıyla Başal (2001) tarafından geliştirilen "Çocuklar İçin Sınıf İçi Etkinlik Düzeyi Ölçeği" kullanılmıştır.

Görüldüğü üzere adı geçen çalışmalarda öğrencilerin sınıf içi etkinlik düzeylerini etkileyen çeşitli faktörler ele alınmıştır. Fakat literatürde sınıftaki etkin öğrenci özelliklerini ya da davranışlarını belirlemeye ve öğrencilerin sınıf içi etkinlik düzeylerini saptamaya yönelik Başal (2001) tarafından yapılan "Çocuklar İçin Sınıf İçi Etkinlik Ölçeğinin Geliştirilmesi, Güvenirliği Ve Geçerliliği" çalışması dışında herhangi bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu araştırma ile öğrencilerin sınıf içi etkinlik düzeylerini belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

III. Araştırmanın Metodolojisi

A. Ölçeğin Deneme Formunun Geliştirilmesi

Bu araştırma kapsamında bir ölçek geliştirmek için gerekli olan adımlar dikkate alınmış ve şu aşamalar izlenmiştir (Sabancıoğulları, Doğan ve Bircan, 2011:19):

- Ölçek konusuna yönelik madde havuzunun oluşturulması,
- Oluşturulan madde havuzunun kapsam geçerliliği bakımından uzman görüşüne sunulması,
- İfadelerin anlaşılır olup olmadığını değerlendirmek amacıyla taslak ölçeğin dil uzmanlarına incelenmek üzere sunulması,
- Hazırlanan taslak ölçeğin ilgili gruba uygulanması,
- Maddeler arasındaki uyumluluğu değerlendirmek amacıyla korelasyon değerlerinin incelenmesi,
- Güvenirlik çalışması için test tekrar test değerlerinin incelenmesi ve toplam puan ile maddeler arasındaki ilişkinin madde analizi ile değerlendirilmesi,
- Yapı geçerliğini ortaya koymak amacıyla faktör analizinin yapılması,
- Güvenirliğe ilişkin iç tutarlılık analizi için Cronbach Alfa katsayısının belirlenmesi.

B. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Sivas İli Merkez İlçesinde öğrenim görmekte olan ilköğretim öğrencilerinin tamamı oluşturmaktadır. Araştırma ile ilgili yapılan literatür çalışması sonucunda, ölçek geliştirirken ölçekteki madde sayısının en az 5 katı kadar kişi alınması önerildiğinden dolayı, bu çalışmada her bir madde başına 5 kişi alınması tasarlanmış ve bu doğrultuda taslak ölçeğin en az 275 kişiye uygulanması uygun görülmüştür (Bryman ve Cramer, 2001, akt: Tavşancıl, 2002:51). Ancak güvenilirlik ve geçerliğe ilişkin analizlerden daha sağlıklı ve hatasız sonuçlar alınabilmesi için taslak ölçeğin 300 ilköğretim öğrencisine uygulanmasına karar verilmiştir. Böylelikle araştırmanın örneklemini Sivas İli Merkez İlçesinde öğrenim gören 300 ilköğretim öğrencisi oluşturmuştur.

C. Ölçeğin Yapısı

Öğrencilerin sınıf içi etkinlik düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilen ölçek Likert tipinde bir ölçektir. Ölçekte yer alan maddelerin cevap seçenekleri, “4=Her Zaman”, “3=Çoğu Zaman”, “2=Bazen” ve “1=Hiçbir Zaman” şeklinde düzenlenmiştir. Ölçekteki cevap puanları 1,00 ile 4,00 arasında olduğundan, puanlar 4,00’e yaklaştıkça öğrencilerin maddedeki önermeye katılım düzeylerinin yüksek, 1,00’e yaklaştıkça ise düşük olduğu kabul edilmiştir. Olumsuz cümle köküne sahip maddeler ise puanlama aşamasında ters çevrilmiştir.

D. Madde Havuzunun Oluşturulması

Ölçeğin madde havuzu oluşturulurken ilk olarak, Sivas İli Merkez İlçesi'nde bulunan farklı ilköğretim okullarında görev yapmakta olan 100 sınıf öğretmene “Size göre, sınıf içi etkinliklerde aktif, faal olan öğrenci genellikle hangi özellikleriyle, davranışlarıyla kendini gösterir. Maddeler halinde belirtiniz.” yönergesinin yer aldığı açık uçlu bir form verilmiştir. Öğretmenler, kendilerine yöneltilmiş açık uçlu sorunun yer aldığı form üzerine, sınıf içi faaliyetlerde etkin olarak gördükleri öğrenci özelliklerini maddeler halinde sıralamışlardır. Yazılan bu maddeler toplandıktan sonra, bu maddeler içinde anlam bakımından birbirine yakın olan maddeler tek bir madde halinde ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu düzenleme sonucunda 70 madde elde edilmiştir.

E. Kapsam Geçerliği

Kapsam geçerliği, ölçme aracındaki maddelerin, ölçülmek istenen davranış alanını yeterli düzeyde kapsayıp kapsamadığının göstergesi olarak tanımlanabilir. Burada önemli olan konu, ölçeğin ölçülmek istenen tutumun gözlenebilir bütün özelliklerini, kapsamındaki maddelerle temsil edip etmediğinin belirlenmesidir (Tezbaşaran, 1996:49). İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Sınıf İçi Etkinlik Ölçeğinin maddelerinin değerlendirilmesinin yapılması amacıyla ölçek geliştirme alanında çalışmaları bulunan ve eğitim bilimleri alanında birikim sahibi birisi Doçent, ikisi Yardımcı Doçent olmak üzere 3 uzman kişiden görüş alınmıştır. Uzman görüşleri yüz yüze ve elektronik posta yoluyla elde edilmiştir.

Uzmanlar maddelerin uygunluğunu değerlendirmek için her maddedeki ifadeyi “Bu madde öğrencilerin sınıf içi etkinlik düzeyini değerlendiren bir ifade midir”, “Bu madde ilköğretim öğrencilerinin gelişim düzeyine uygun olarak ifade edilmiş midir” ve “Bu madde ile ilgili görüş ve önerileriniz nelerdir” şeklinde değerlendirmişlerdir. Uzman görüşlerinin değerlendirilmesinden sonra ölçeğin ölçmeyi amaçladığı kapsam dışında kalan 15 madde çıkarılarak 70 maddelik taslak ölçek 55 maddeye indirilmiştir. Alınan bu uzman görüşleri sonucunda, ölçek taslağı kapsam olarak uygun bulunmuştur. Bu aşamada ölçekte yer alan ifadelerin yazım, imla ve noktalama kurallarına uygunluğu ve anlatım bakımından uygun olup olmadığı da uzman görüşüne sunulmuş, bu bağlamda ikisi de Profesör olmak üzere Türk Dili alanında uzman iki kişinin görüşleri alınarak ölçekte yer alan ifadeler yeniden düzenlenerek taslak ölçeğe son hali verilmiştir.

F. Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Hazırlanan taslak ölçek için öncelikle 20 öğrenciden oluşan bir gruba ön uygulama yapılmış ve ölçek maddelerinin öğrencilerin anlama düzeyine uygun olup olmadığı kontrol edilmiştir. Öğrencilerden gelen dönütlere göre ölçek maddelerinin öğrencilerin anlama düzeyine uygun olduğu belirlenmiş ve uygulamaya geçilmiştir. Taslak ölçek 2012 yılının Nisan-Mayıs aylarında Sivas İli Merkez İlçesi'nde öğrenim görmekte olan 300 ilköğretim 5. sınıf öğrencisine Sivas Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin alınarak uygulanmıştır. Taslak ölçek, araştırmanın yapıldığı tarihlerde, sınıf ortamında, öğrencilere ölçek üzerinde yer alan yönerge okunduktan ve gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra verilmiştir. Öğrencilere dağıtılan taslak ölçek, bir ders saati içinde doldurmaları beklenerek geri toplanmış ve yapılan uygulama sonrasında 300 öğrencinin doldurduğu taslak ölçek formları değerlendirmeye alınmıştır.

Taslak ölçeğin uygulanması sonucu elde edilen veriler bilgisayar ortamında kodlanarak Bağımlı ve Bağımsız Gruplarda t Testi, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi, Madde Analizi, Faktör Analizi ve iç tutarlılığı belirlemeye yönelik Cronbach Alpha Analizi ile değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde PASW Statistics 18 paket programı kullanılmıştır.

IV. Bulgular

A. Güvenirlilik Analizi

Bu bölümde yapılan analizler sonucu ölçeğin güvenirliliğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Taslak Ölçeğe Ait Test-Tekrar-Test Güvenirliliği

Test tekrar test uygulaması kapsamında taslak ölçeğin 15 gün veya bir ay ara ile uygulanmasından sonra, katılımcıların iki ölçümden aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması ve her iki ölçüm arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir farkın bulunmaması, sonuçların benzer olduğunu göstermektedir (Aksayan ve Gözüm, 2002;9-20). Çalışmanın örneklemini ilköğretim öğrencileri oluşturduğu için öğrencilerin gelişim dönemleri göz önüne alınmış

ve maddelere verecekleri tepkilerin hızlı bir şekilde değişebileceğine dikkat edilerek iki test-tekrar-test uygulaması arasındaki zaman iki hafta olarak uygun görülmüştür.

İki hafta ara ile uygulanan İlköğretim Öğrencilerine Yönelik SİEÖ taslağının iki uygulamaya ait ortalama puanları arasında fark olup olmadığını belirlemek için “bağımlı gruplarda t test” uygulanmıştır. Öğrencilere uygulanan taslak ölçeğin test tekrar test puan ortalamaları ayrı ayrı ve toplam olarak karşılaştırıldığında, Tablo 1'deki bulgular elde edilmiştir. Bu bulgular dikkate alınarak iki hafta ara ile uygulanan taslak ölçeğin iki ölçüm sonucu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$). Tekrarlanan ölçümler sonrası ortalamalar arasında farkın olmaması ve benzer sonuçların ortaya çıkması, ölçeğin güvenilirliğini göstermektedir. Diğer taraftan, bir ölçek taslağının aynı gruba belirli zaman aralıkları ile iki kez uygulanması ile ilgili puanlar arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı korelasyon formülü kullanılarak hesaplanmaktadır. Elde edilen katsayı, ölçek puanının değişmezliğini gösteren katsayı olarak kabul edilir ve en az 0.70 olması beklenir (Aksayan S, Gözüm S, 2002:9-20). Aynı ölçek taslağının öğrencilere (60 kişi) uygulanması sonucu, test tekrar test güvenilirlik katsayısı $r=0,898$ olarak bulunmuş, $p=0.001$ anlamlılık düzeyinde yüksek bir ilişki saptanmıştır. Bu sonuca göre ölçeğin yüksek güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 1: İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Sınıf İçi Etkinlik Ölçeği Taslağının Test Tekrar-Test Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N=60)

Test Tekrar Test Uygulamaları	N	Taslak Ölçek Puan Ortalamaları	r	t	p
Birinci Uygulama	60	172	0.898 ($p<0.001$)	-0.926	0.358 ($p>0.05$)
İkinci Uygulama	60	173.38			

B. Madde Analizi

Madde-Toplam Puan Korelasyonuna Dayalı Madde Analizi

Madde-toplam puan korelasyonu, test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki korelasyon ilişkisini açıklayan nesnel bir ölçüttür (Tezbaşaran, 1996:29). Başka bir deyişle, bir ölçme aracındaki her bir maddenin benzer davranışları örnekleme özelliği gösterip göstermediğini ortaya koyan bir denetimdir. Buna göre, madde-toplam puan korelasyon değerlerinin pozitif ve 0.25'den büyük olması istenmektedir. Ölçek maddeleri ile toplam ölçek puanları arasındaki anlamlı korelasyon katsayıları, iç tutarlılığın bir göstergesi olarak kabul edilir ve korelasyon katsayılarının yüksek olması, ilgili maddenin ölçülen teorik yapıya uygunluğunun yüksek olduğunu ifade etmektedir. Korelasyon katsayısının 0.25 değerinin altında olması halinde ise, bu

maddelerin ölçekten çıkarılmasının uygun olacağı belirtilmektedir (Öner, 1997; Topkaya, 2005).

Bu çalışmada, madde toplam korelasyonları kullanılarak test maddelerinin güvenilirliklerine ilişkin yapılan madde analizi sonucunda literatür bilgisi de dikkate alınarak madde güvenilirliklerinin yüksek olması için madde toplam korelasyonları 0.40'ın altındaki 16 madde (5, 7, 10, 11, 13, 14, 17, 20, 21, 24, 26, 33, 35, 45, 46, 53) taslak ölçekten çıkarılmıştır. Bulgular Tablo 2'de verilmiştir. Bu madde analizi işlemi sonucunda taslak ölçekteki madde sayısı 39'a düşmüştür. Ölçekte kalan bu 39 maddenin madde-toplam korelasyon katsayılarının 0.40-0.601 arasında ve anlamlı olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 2: İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Sınıf İçi Etkinlik Ölçeği Taslağının Madde Toplam Puan Korelasyonları

Madde	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde Silinirse Cronbach α	Madde	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde Silinirse Cronbach α
Madde1	0.489	0.924	Madde29	0.494	0.924
Madde2	0.465	0.924	Madde30	0.467	0.924
Madde3	0.401	0.925	Madde31	0.553	0.924
Madde4	0.507	0.924	Madde32	0.529	0.924
Madde5	0.361	0.925	Madde33	0.329	0.925
Madde6	0.433	0.925	Madde34	0.452	0.924
Madde7	0.275	0.926	Madde35	0.309	0.926
Madde8	0.507	0.924	Madde36	0.462	0.924
Madde9	0.526	0.924	Madde37	0.400	0.925
Madde10	0.270	0.926	Madde38	0.448	0.924
Madde11	0.354	0.925	Madde39	0.436	0.925
Madde12	0.420	0.925	Madde40	0.462	0.924
Madde13	0.258	0.926	Madde41	0.509	0.924
Madde14	0.389	0.925	Madde42	0.546	0.924
Madde15	0.514	0.924	Madde43	0.446	0.924
Madde16	0.545	0.924	Madde44	0.457	0.924
Madde17	0.386	0.925	Madde45	0.235	0.926
Madde18	0.499	0.924	Madde46	0.288	0.926
Madde19	0.560	0.924	Madde47	0.455	0.924
Madde20	-0.134	0.930	Madde48	0.521	0.924
Madde21	0.205	0.927	Madde49	0.436	0.925
Madde22	0.532	0.924	Madde50	0.485	0.924
Madde23	0.455	0.924	Madde51	0.428	0.925

Madde24	0.306	0.926	Madde52	0.472	0.924
Madde25	0.495	0.924	Madde53	0.384	0.925
Madde26	0.393	0.925	Madde54	0.505	0.924
Madde27	0.601	0.923	Madde55	0.555	0.924
Madde28	0.468	0.924			

İç Tutarlılık Ölçütüne (Alt Üst Gruplara) Dayalı Madde Analizi

Likert tipi ölçek geliştirilirken ayırt ediciliği yüksek olan maddeleri seçebilmek için alt ve üst gruplara dayalı madde analizi yapılır ve bu analiz ile maddelerin ayırt etme gücünün belirlenmesi amaçlanır (Turgut ve Baykul, 1992:163-165).

Bu aşamada madde-toplam puan korelasyonuna dayalı madde analizi sonucu ölçekte kalan 39 maddeye alt ve üst gruplara dayalı madde analizi uygulanmıştır. Bu bağlamda ölçekte kalan 39 maddenin her birinin ayırt edicilik düzeylerini ortaya koymak amacıyla öncelikle çalışmanın örneklemini oluşturan 300 kişi ölçekten aldıkları toplam puana göre büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Daha sonra alt ve üst %27 'lik grup içinde bulunan 81'er kişinin toplam puan ortalamaları bağımsız gruplar için t testi ile toplu olarak ve her bir madde için ayrı ayrı karşılaştırılmıştır.

Tablo 3: Taslak Ölçeğe Yönelik Alt ve Üst Grup Ortalamalarına İlişkin t Testi

	N	X	SD	t	p
Alt Grup	81	103.85	9.24	37.26	0.000
Üst Grup	81	145.27	3.82		

Yapılan t testi sonucunda Tablo 3'deki bulgular göz önüne alındığında alt ve üst grup toplam puan ortalamaları arasındaki farkın $p=0.001$ önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre taslak ölçeğin ayırt ediciliğinin yüksek olduğu söylenebilir.

Kalan 39 maddenin her biri için de aynı şekilde alt ve üst gruplardaki katılımcıların puan ortalamaları bağımsız gruplar için t testi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan analiz sonucunda her bir maddeye ait alt ve üst grup ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu belirlenmiştir. Buna göre taslak ölçekte bulunan 39 maddeden her birinin ayırt edicilik gücünün oldukça yeterli olduğu söylenebilir.

C. Yapı Geçerliliğine İlişkin Faktör Analizi

Ölçek geliştirme alanındaki çalışmalarda ölçeğin yapı geçerliği hakkında bilgi edinebilmek için en fazla başvurulan yöntem faktör analizidir. Faktör analizi sayesinde ölçeğin genel faktörü, buna ait alt boyutlar ve bu alt boyutların sayısı hakkında bilgi edinilir. Bu analiz sonucunda ortaya çıkan alt boyutlar adlandırılarak yapı oluşturulmuş olur (Tavşancıl, 2002:151). Bu

araştırmada da, ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla faktör analizi uygulanmıştır.

Örneklem Büyüklüğünün Yeterliliğinin Araştırılması

Faktör analizi, her veri seti için uygun değildir. Faktör analizi uygulanabilmesi için ilgili veri setinin bazı kriterleri sağlaması gerekmektedir. Bu kriterlerden birincisi örneklem büyüklüğünün analiz için yeterli olup olmadığıdır. Örneklem büyüklüğünün faktör analizi için yeterliliğinin belirlenmesi amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) istatistiği kullanılmaktadır.

Kaiser, hesaplanan KMO değerinin 1'e yaklaştıkça 0,90'larda ise mükemmel, 0.80'lerde ise çok iyi, 0.70 'lerde ve 0.60'larda ise vasat, 0.50'nin altında ise kabul edilemez derecede kötü olduğunu belirtmektedir (Tavşancıl, 2002:50).

Bu aşamada taslak ölçeğe ait verilere ilişkin KMO istatistiği 0.906 olarak hesaplanmıştır. Bu değer örneklem büyüklüğünün "mükemmel" sınıflandırmasına karşılık gelmektedir. Buna göre taslak ölçeğe ilişkin verilerin ait olduğu örneklemin büyüklüğünün faktör analizi için oldukça yeterli düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bulgular Tablo 4'de özetlenmiştir.

Tablo 4: *Verilerin Faktör Analizine Uygunluğunun İncelenmesi*

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm Yeterliği	0.906	
Bartlett Testi	Ki-Kare Değeri	2904.056
	S.d	465
	p	0.000

Bartlett Küresellik Testi

Bir veri setine faktör analizi uygulanabilmesi için gerekli bir diğer test ise ana kütle bütünlüğünü inceleyen ve Bartlett tarafından geliştirilen küresellik (sphericity) testidir. Faktör analizinde regresyon analizinin tersine olarak değişkenler arasında yüksek korelasyon ilişkisi aranır. Bu anlamda ana kütle içindeki değişkenler arasında anlamlı ilişki olup olmadığı Bartlett testi ile incelenmektedir (Nakip, 2006:428).

Yapılacak analiz sonucunda Bartlett testi sonucunun mümkün olduğu kadar yüksek çıkması ve anlamlı olması beklenir (Tavşancıl, 2002:151). Eğer bu test anlamsız çıkarsa faktör analizine devam etmenin bir anlamı olmaz, mevcut değişkenlerin gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesi gerekir. İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Sınıf İçi Etkinlik Ölçeğine ait taslak ölçeğe ilişkin yapılan analiz sonucunda Bartlett test istatistiği $B=2904,056$; $p<0.001$ olarak hesaplanmıştır (Tablo 4). Bu bulgulara göre taslak ölçeğe ilişkin elde edilen verilerin faktör analizine uygun olduğu belirlenmiştir.

Faktör Analizinin Yapılması

İlköğretim öğrencilerine yönelik SİEÖ taslağının faktör yapısının ortaya konması amacıyla Temel Bileşenler Analizi (Principal Components Analysis) ve Varimaks Rotasyon yöntemleri kullanılmıştır. İlk aşamada faktör yükü

birden fazla faktörde birbirinden ayırt edilemeyecek kadar (iki faktördeki madde yükü arasındaki fark 0.10'dan daha az) yakın olan ve toplam açıklanan varyansı olumsuz etkileyen maddeler belirlenerek ölçekten çıkarılması amaçlanmıştır. İlk bulgular doğrultusunda ölçekte hiçbir faktör çatısı altına girmeyen üç madde (madde19, madde36, madde44) olduğu belirlenmiştir.

İlk olarak bu maddelerden hangisinin ölçekten çıkarılacağına karar vermek için her bir madde için hesaplanan eşkökenlilik (communality) değerlerine bakılır. Eşkökenlilik, bir değişkenin diğer değişkenlerle paylaştığı varyans değerine denir ve her bir değişken için 1 veya 1'e yakın olması beklenir (Chuchill, 1999, akt: Nakip, 2006:430). Hiçbir faktör çatısı altına girmeyen bu üç maddeden eşkökenlilik değeri en düşük olan ve toplam açıklanan varyansı olumsuz yönde etkileyen madde36 ölçekten çıkarılmıştır.

Bu işlem, adım adım aynı şekilde tekrarlanarak hiçbir faktöre ait olmayan veya iki faktörde binişik olan maddelerden eşkökenlilik değeri yanlarında verilen ve en düşük olan 7 madde daha (madde8, madde15, madde19, madde25, madde27, madde30, madde54) ölçekten çıkarılmıştır. Ölçekteki madde sayısı bu işlemler sonucu 31 olarak belirlenmiştir.

Bu işlemler sonucu geriye kalan 31 maddeye uygulanan faktör analizi işlemi sonucunda ölçekte yer alan maddeler 9 faktör altında toplanmış ve herhangi bir madde dışarıda kalmamıştır. Yapılan analiz sonrasında ortaya çıkan faktör sonuçları ve bu faktörlere ilişkin bulgular Tablo 5'de verilmiştir.

Maddelerin ait olduğu faktörle olan ilişkisini açıklayan faktör yük değeri için uygulamada genel olarak 0.45 üzeri değerler madde seçimi için iyi bir ölçüt olarak tercih edilmektedir (Büyüköztürk, 2002:118). Tablo 5'deki bulgulara göre maddelere ait faktör yük değerlerinin 0.45 - 0.79 aralığında bir değişim gösterdiği görülmektedir. Bu ölçütler dikkate alındığında Tablo 5'e göre bu çalışma için, varimax rotasyonu sonrası elde edilen faktör yüklerinin, 8 madde için 0.45-0.54 arasında "normal", 9 madde için 0.55 -0.62 arasında "iyi", 7 madde için 0.63 -0.70 arasında "çok iyi" ve 7 madde için ise 0.71 ve üzerinde olup "mükemmel" değişim gösterdiği belirlenmiştir (Comrey ve Lee, 1992; akt: Dede ve Yaman, 2008:27). Maddelere ait bu değerler ölçeğin ilköğretim öğrencilerinin sınıf içi etkinlik düzeylerini ölçmek açısından geçerli olduğunu göstermektedir.

Ölçekte yer alacak faktör sayısını belirlemede ve yapı geçerliğini sağlamada en önemli kriter ise toplam açıklanan varyans oranıdır. Kaynaklarda, bu oranın sosyal bilimler için en az % 60 olması gerektiği belirtilmektedir (Hair, 1995, akt: Nakip, 2006:432). Bu aşamada yine Tablo 5 'deki değerler göz önüne alındığında, geliştirilmekte olan ölçeğin toplam varyansın % 60.647'sini açıkladığı (Faktör 1: %28.199, Faktör 2: % 5.303, Faktör 3: %4.862, Faktör 4: %4.246, Faktör 5: %3.938, Faktör 6: %3.862, Faktör 7: %3.618, Faktör 8: %3.344, Faktör 9: %3.274) görülmektedir.

Ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin bütün bu bulgular göz önüne alındığında ölçeğin yapı geçerliliğinin olduğu söylenebilir.

Tablo 5: İlköğretim Öğrencilerine Yönelik SİEÖ Taslağı Faktör Analizi

Ölçek Alt Boyutu	Maddeler	Fak. Yük Değeri	Özdeğer	Varyans (%)	Kümülatif Varyans (%)	Ölç. Top. r değeri	p
Faktör 1	Madde 29	0.771	8.742	28.199	28.199	0.704	0.000
	Madde 22	0.709				0.634	0.000
	Madde 42	0.646				0.651	0.000
	Madde 9	0.461				0.540	0.000
	Madde 4	0.458				0.558	0.000
	Madde 28	0.453				0.577	0.000
Faktör 2	Madde 50	0.746	1.644	5.303	33.502	0.672	0.000
	Madde 43	0.724				0.672	0.000
	Madde 16	0.575				0.567	0.000
	Madde 12	0.558				0.545	0.000
Faktör 3	Madde 38	0.741	1.507	4.862	38.365	0.654	0.000
	Madde 47	0.637				0.575	0.000
	Madde 40	0.626				0.595	0.000
	Madde 31	0.551				0.544	0.000
Faktör 4	Madde 52	0.629	1.316	4.246	42.611	0.565	0.000
	Madde 51	0.616				0.565	0.000
	Madde 44	0.568				0.526	0.000
	Madde 41	0.477				0.600	0.000
	Madde 32	0.469				0.582	0.000
Faktör 5	Madde 49	0.703	1.221	3.938	46.549	0.621	0.000
	Madde 23	0.579				0.552	0.000
	Madde 48	0.540				0.579	0.000
Faktör 6	Madde 2	0.726	1.197	3.862	50.411	0.665	0.000
	Madde 6	0.637				0.551	0.000
Faktör 7	Madde 3	0.750	1.122	3.618	54.029	0.645	0.000
	Madde 18	0.653				0.635	0.000
Faktör 8	Madde 39	0.696	1.037	3.344	57.373	0.664	0.000
	Madde 34	0.570				0.651	0.000
	Madde 55	0.514				0.546	0.000
Faktör 9	Madde 37	0.792	1.015	3.274	60.647	0.733	0.000
	Madde 1	0.491				0.629	0.000

Faktörlerin Adlandırılması

Faktör analizinin temel amacı çok sayıdaki değişkeni daha az değişkene indirgemek olduğundan, bu yeni belirlenen faktörlere birer ad vermek gerekmektedir. Bu ad verme işlemi faktörü oluşturan değişkenlerin veya maddelerin yapısına bakarak yapılabilir (Nakip, 2006:435). Bu aşamada her bir faktörün altında toplanan maddelerin ölçtüğü özellikler dikkate alınarak faktörlere uygun isimler verilmiştir.

Ölçek faktörlerinin adlandırılmasına yönelik yapılan bu işlem sonucunda her bir faktöre verilen ad, bu faktörlere ait maddeler ve faktörlerin açıkladıkları varyans değerleri Tablo 6'da özet bir şekilde verilmiştir.

Tablo 6: SİEÖ Alt Faktörlerine Ait Madde Numaraları ve Varyans Değerleri

Faktörler	Madde Numaraları	Açıklanan Varyans Değeri
Faktör 1- Güdülenme Düzeyi	4, 9, 22, 28, 29, 42	28.199
Faktör 2- Sorumluluk Bilinci	12, 16, 43, 50	5.303
Faktör 3- Sosyal İletişim	31, 38, 40, 47	4.862
Faktör 4- Bilişsel Beceriler	32, 41, 44, 51, 52	4.246
Faktör 5- Girişimcilik	23, 48, 49	3.938
Faktör 6- Liderlik Özellikleri	2, 6	3.862
Faktör 7- Eleştirel Düşünce	3, 18	3.618
Faktör 8- Yaratıcı Düşünce	34, 39, 55	3.344
Faktör 9- Araştırmacı Özellikler	1, 37	3.274
Toplam	31 adet	60.647

D. İç Tutarlılık Analizi

Likert tipi ölçek geliştirme çalışmalarında temel varsayımlardan biri, ölçülmek istenen özellikte her bir madde arasında monotonik bir ilişki bulunmasıdır. Farklı bir deyişle her maddenin temelde aynı tutumu ölçmesi varsayımı mevcuttur (Tavşancıl, 2002:152). Bu amaçla, Likert tipi bir ölçeğin geliştirilme aşamasında güvenilirlik düzeyini belirlemek için iç tutarlılık ölçütü olarak kabul edilen ve Cronbach tarafından geliştirilen α katsayısının kullanılması uygun görülmektedir. Ölçeğin α katsayısı ne derece yüksek ise ölçekte yer alan maddeler o derece birbiriyle tutarlıdır ve aynı özelliğin öğelerini ölçmektedirler (Tezbaşaran, 1996:46).

Hesaplanan α katsayısının 0.40'ın altında bir değer alması ölçeğin "güvenilir olmadığını", 0.40-0.59 arasında olması ölçeğin "düşük güvenilirlikte" olduğunu, 0.60-0.79 arasında değer alması ölçeğin "oldukça güvenilir" olduğunu ve 0.80-1.00 arasında olması ölçeğin "yüksek güvenilirlikte" olduğunu ifade etmektedir (Tavşancıl, 2002:29). Bu çalışma kapsamında da ilköğretim öğrencilerine yönelik SİEÖ 'nin iç tutarlılığı, ölçeğin tamamına ve alt

faktörlere ait Cronbach Alpha değerleri hesaplanarak incelenmiştir. Yapılan analizler sonucu ölçeğin bütününe ve faktörlere ilişkin elde edilen Cronbach Alpha değerleri Tablo 7'deki gibi bulunmuştur.

Tablo 7: İlköğretim Öğrencilerine Yönelik SİEÖ Alt Faktörlerine İlişkin İç Tutarlılık Katsayıları

Faktörler	Madde Sayısı	Cronbach Alpha İç Tutarlılık Katsayısı (α)
Faktör 1	6	0.789
Faktör 2	4	0.746
Faktör 3	4	0.721
Faktör 4	5	0.702
Faktör 5	3	0.594
Faktör 6	2	0.575
Faktör 7	2	0.502
Faktör 8	3	0.597
Faktör 9	2	0.506
Toplam	31	0.912

Bu sonuçlara göre ilköğretim öğrencilerine yönelik SİEÖ 'nin alt boyutlarının Cronbach α güvenilirlik katsayıları incelendiğinde, bu katsayının sırasıyla Faktör 1 için 0.789 olarak, Faktör 2 için 0.746 olarak, Faktör 3 için 0.721 olarak, Faktör 4 için 0.702 olarak ve Faktör 5 için 0.594 olarak Faktör 6 için 0.575 olarak Faktör 7 için 0.502 olarak Faktör 8 için 0.597 olarak ve son olarak Faktör 9 için ise 0.506 olarak hesaplanmıştır. Ölçekteki toplam 31 maddenin Cronbach α güvenilirlik katsayısının ise 0.912 olduğu görülmektedir. Bu değer göz önüne alındığında ölçeğin yüksek iç tutarlılığa ve dolayısıyla yüksek güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir.

V. Sonuç

300 kişilik çalışma grubuna uygulanan 55 maddelik taslak ölçek bu gruptan 60 kişilik bir alt gruba iki hafta sonra tekrar uygulanarak taslak ölçeğin test-tekrar-test güvenilirliği incelenmiştir. Bu bağlamda yapılan bağımlı gruplar için t testi sonuçlarına göre grubun birinci ve ikinci uygulama puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca grubun birinci ve ikinci uygulamalardan aldıkları toplam puanlar arasındaki ilişki Pearson korelasyon katsayısı hesaplanarak belirlenmiştir. Bu kapsamda hesaplanan Pearson korelasyon katsayısı 0.898 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre taslak ölçeğin test-tekrar-test güvenilirliğinin olduğu ve ölçeğin tekrarlanan ölçümlerde kararlı sonuçlar verdiği sonucuna varılmıştır.

Çalışma grubuna uygulanan 55 maddelik taslak ölçeğe ilişkin yapılan madde-toplam korelasyonuna dayalı madde analizi işlemi sonucu madde-toplam korelasyonu 0.40 'dan düşük olan 16 madde ölçekten çıkarılarak ölçek 39 maddeye düşürülmüştür. Kalan 39 maddeye alt ve üst gruplara dayalı madde analizi uygulanmış ve bu analiz sonucunda her bir maddenin ve ölçeğin tümünün ayırt edicilik gücünün oldukça yüksek olduğu görülmüştür.

Ölçeğin yapı geçerliğine yönelik Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmış, bu kapsamda ilk olarak eşkökenlilik değeri en düşük olan, dolayısıyla toplam açıklanan varyansı olumsuz etkileyen ve iki farklı faktörde binişik olan 8 madde daha ölçekten çıkarılmıştır. Kalan 31 madde üzerinde tekrarlanan AFA işlemi sonucu ölçek yapısının 9 alt boyuttan oluştuğu, toplam varyansın % 60.6 'sını açıkladığı ve maddelerin faktör yükü değerlerinin 0.45 - 0.79 aralığında değişim gösterdiği belirlenmiştir. Açıklanan varyans değerinin %60.6 olması ve maddelere ait faktör yük değerleri göz önünde bulundurulduğunda ölçeğin yapı geçerliğinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak elde edilen İlköğretim Öğrencilerine Yönelik SİEÖ Ek 1'de verilmiştir. Bu aşamada yapılan çalışma ışığında araştırmacılara aşağıdaki hususlar önerilmektedir:

1. "İlköğretim Öğrencilerine Yönelik SİEÖ" kullanılarak öğrencilerin sınıf içi etkinlik düzeylerinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi incelenebilir.
2. Yine "İlköğretim Öğrencilerine Yönelik SİEÖ" 'den yararlanarak öğrencilerin sınıf içi etkinlik düzeylerini etkileyen çeşitli faktörlerin belirlenebilmesi için yeni araştırmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Aksayan, S. ve Gözümlü, S. (2002), Guide for Intercultural Scale Adaptation: Psychometric Features and Intercultural Comparison. *Journal of Nursing Research Developing*. 4(2):9-20.
- Atik, S. (2010), "İlköğretim Fen Ve Teknoloji Dersinde, Çoklu Zeka Kuramına Dayalı Öğretimin, Öğrencilerin Ders Yönelik Tutumlarına Ve Sınıf İçi Etkinliklere Katılım Algısına Etkisi", Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Başal, H. A. (2001), "Çocuklar İçin Sınıf İçi Etkinlik Ölçeğinin Geliştirilmesi, Güvenirliği ve Geçerliliği". *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 14, Sayı:1,49-63.
- Dede Y. ve Yaman S. (2008), "Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyon Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Necati Bey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)* Cilt 2, Sayı 1, 19-37.
- Demirel, Ö. (1997), Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme. USEM Yayınları, Ankara.

- Erişti, B. (1998), Üniversite Öğrencilerinin Öğretme-Öğrenme Faaliyetlerine Katılım Durumları. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Fidan, N. (1984), Okulda Öğrenme ve Öğretme. Alkım Yayıncılık, Ankara.
- Nakip, M. (2006), Pazarlama Araştırmaları Teknikler ve (SPSS) Destekli Uygulamalar, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Öner, N. (1997), Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler: Bir Başvuru Kaynağı, 3. Baskı, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- Özçelik, D. A. (1992), Ölçme ve Değerlendirme, ÖSYM Yayınları, Ankara.
- Sabancıoğulları, S., Doğan, S. ve Bircan, H. (2011), “Klinik Hemşireleri İçin Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği (HPBKÖ): Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*. 3(1),16-28.
- Sönmez, V. (2001), Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı. 9. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Tavşancıl, E. (2002), Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. 1. Baskı, Nobel Basım Yayın, Ankara.
- Tezbaşaran, A. A. (1996), Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu, Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara.
- Topkaya, E.Z. ve Yalın, M. (2005), “Developing an Attitude Scale towards Mentoring”, *Çanakkale Onsekiz Mart University, Journal of Theory and Practise in Education*: 1(1-2):14-23.
- Turgut, M. F. ve Baykul, Y. (1992), Ölçekleme Teknikleri, ÖSYM Yayınları, Ankara.

EK 1

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK SINIF İÇİ
ETKİNLİK ÖLÇEĞİ

Sevgili Öğrenciler;

Aşağıda sınıf içi etkinliklerle ilgili olarak öğrencilerin gösterebileceği çeşitli davranışlar verilmiştir. Maddeleri okuyunuz ve o maddenin sağ tarafındaki seçeneklerden size en uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneği işaretleyiniz. Vereceğiniz cevaplar doğru veya yanlış diye değerlendirilmeyecektir. Bu yüzden ne düşünüyorsanız onu işaretleyiniz.

Madde No		Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
	Faktör 1- Güdülenme Düzeyi				
4	Derse sürekli katılmak isterim.	()	()	()	()
9	Sınıfta ön planda olmak isterim.	()	()	()	()
22	Öğretmenin sorduğu soruyu hemen cevaplamak isterim.	()	()	()	()
28	Eğitsel kollarda gönüllü olarak görev almak isterim.	()	()	()	()
29	Her soruya cevap vermek isterim.	()	()	()	()
42	Bütün derslerde tahtaya kalkmak isterim.	()	()	()	()
	Faktör 2- Sorumluluk Bilinci				
12	Görev ve sorumluluk alamadığımda üzülürüm.	()	()	()	()
16	Çalışmalarında planlı bir öğrenciyim.	()	()	()	()
43	Derslere hazırlıklı gelirim.	()	()	()	()
50	Derslerime günlük olarak çalışırım.	()	()	()	()
	Faktör 3- Sosyal İletişim Becerileri				
31	Arkadaşlarım ile uyum içerisinde grup çalışmalarında yer alabilirim.	()	()	()	()
38	Grup çalışmalarında görev paylaşımını severim.	()	()	()	()
40	Arkadaşlarımın benden yardım istemesinden onur duyarım.	()	()	()	()
47	Fikirlerimi arkadaşlarımla paylaşmayı severim.	()	()	()	()
	Faktör 4- Bilişsel Beceriler				
32	Uzun süre dikkatim dağılmadan derse katılabilirim.	()	()	()	()

41	Bildiklerimi kullanarak bilmediğim şeylere ulaşmak isterim.	()	()	()	()
44	Ayrıntıya önem veririm.	()	()	()	()
51	Öğrendiğim konuları gerçek yaşamla ilişkilendirebilirim.	()	()	()	()
52	Önceden öğrendiğim konularla yeni konular arasında bağlantı kurabilirim.	()	()	()	()
	Faktör 5- Girişimcilik				
23	Kendimin ve başkalarının haklarını savunurum.	()	()	()	()
48	Bulduğum her ortamda kendimi göstermek isterim.	()	()	()	()
49	Azimliyimdir, aldığım bir görevi hemen bitirmek isterim.	()	()	()	()
	Faktör 6- Liderlik Özellikleri				
2	Lider özellikli birisiyim.	()	()	()	()
6	Kendimden emin bir duruş sergilerim.	()	()	()	()
	Faktör 7- Eleştirel Düşünce				
3	Öğretmenime ders sırasında çok soru sorarım.	()	()	()	()
18	Derslerde dersle ilgili çok konuşurum.	()	()	()	()
	Faktör 8- Yaratıcı Düşünce				
34	Herhangi bir konuya kendi fikirlerimi de katabilirim.	()	()	()	()
39	Bir şeyler icat etmeye merak duyarım.	()	()	()	()
55	Kendimi, öğretmenimin doğal yardımcısı olarak görürüm.	()	()	()	()
	Faktör 9- Araştırmacı Özellikler				
1	Güncel olayları takip ederim.	()	()	()	()
37	Derslerimle ilgili çok araştırma yaparım.	()	()	()	()